

Bosna a Hercegovina

Bosna a Hercegovina dosahovala v předkrizovém období stabilního ekonomického růstu nad 5,5 % HDP. Globální finanční krize ale ekonomiku země poměrně výrazně zasáhla. Od roku 2015 se však hodnoty růstu HDP pohybují mezi hodnotami 3–2 % a očekává se i v následujících letech setrvání v tomto intervalu. Země se v posledních letech potýkala s deflací a v roce 2018 se inflace dostala k hodnotě 1,4 %. Je zde zhruba 3,5 mil. obyvatel a HDP na obyvatele dosahuje hodnoty 5 704 USD k roku 2018. Nezaměstnanost je poměrně vysoká, její hodnoty přesahují dlouhodobě 20 %, přičemž minulý rok se dostala na hodnotu 20,5 % a v dalších letech se očekává mírný pokles. Běžný účet je dlouhodobě v deficitu.

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Růst HDP (%)	3,2	3,0	3,2	3,5	3,7	3,9
HDP/obyv. (USD)	4 808	5 180	5 704	5 917	6 338	6 751
Míra inflace (%)	-1,1	1,2	1,4	1,6	1,8	1,9
Nezaměstnanost (%)	25,4	20,5	18,4	18	18	18
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,8	-0,9	-1,2	-1,4	-1,3	-1,2
Populace (mil.)	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Konkurenceschopnost	107/138	103/137	91/140	–	–	–
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	–	–	–

Odhad Mezinárodního měnového fondu

Zdroj: MMF, OECD, WEF, SB

- ▶ Evropská unie má s Bosnou a Hercegovinou uzavřenou Dohodu o stabilizaci a přidružení (platnost od 1. 6. 2015).
- ▶ V žebříčku konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum (WEF), se pro období let 2018–2019 umístila Bosna a Hercegovina na 91. pozici ze 140 srovnávaných ekonomik. Stupeň exportního rizika dle OECD je dlouhodobě 7/7.

Vývoz ČR do Bosny a Hercegoviny 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
8703	Osobní automobily aj. motorová vozidla pro přepravu osob	740 793	19,5	718 703	3,1
8517	Přístroje pro vysílání, přijímání hlasu, obrazů ap. dat	252 793	6,6	57 816	337,2
2710	Oleje minerální a z ner živičných ne surové	188 919	5,0	185 032	2,1
2106	Přípravky potravinové jinde neuv.	126 486	3,3	113 131	11,8
3402	Prostředky povrchově aktivní prací čisticí aj.	115 612	3,0	28 872	300,4
7409	Desky plechy pásy měděné o síle nad 0,15 mm	105 547	2,8	113 208	-6,8
2708	Smola koks smolný z dehtu černouhelného aj.	*	—	*	—
8471	Stroje pro automat. zprac. dat, jednotky, snímače ap.	101 258	2,7	97 028	4,4
3917	Trouby trubky hadice příslušenství z plastů	80 995	2,1	61 075	32,6
2701	Uhlí černé, brikety, bulety ap. z uhlí černého	73 031	1,9	291 427	-74,9
Celkem TOP 10		1 785 434	47,0	1 666 292	7,2
Celkem vývoz		3 801 444		3 774 301	0,7

zdroj: ČSÚ

Dovoz ČR z Bosny a Hercegoviny 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
2716	Energie elektrická	1 335 291	44,2	780 331	71,1
2836	Uhličitaný peroxouhličitaný apod	204 314	6,8	292 640	-30,2
9401	Sedadla (jiná než sedadla čísla 9402), též proměnitelná v lůžka, jejich části	184 405	6,1	66 906	175,6
8708	Části, součásti a příslušenství motorových vozidel čísel 8701 až 8705	161 871	5,4	174 171	-7,1
2706	Dehet černouhelný hnědouhelný rašelinový aj.	*	—	*	—
5903	Textilie impregnované povrstvené ap. plasty	95 108	3,1	62 501	52,2
8421	Odstředivky přístroje k filtrování čištění	78 058	2,6	52 467	48,8
7604	Tyče pruty profily hliníkové	61 339	2,0	33 917	80,9
8409	Části součásti pro motory pístové	55 874	1,9	534	10 363,3
6403	Obuv se svrškem z usně	55 090	1,8	80 501	-31,6
Celkem TOP 10		2 231 350	73,9	1 543 968	44,5
Celkem dovoz		3 019 344		2 317 507	30,3

zdroj: ČSÚ

Příležitosti pro český export

► **Důlní, těžební a ropný průmysl**

Těžba nerostných surovin je prováděna zejména státními společnostmi, které jsou (v případě těžby uhlí) aktivní i v energetickém sektoru. Technologické i strojové vybavení těchto společností je z velké části zastaralé a nevyhovující. Doly nutně potřebují nové těžební stroje, dopravní zařízení a moderní systémy řízení, které sníží náklady a zvýší bezpečnost práce, např. pro těžbu hnědého uhlí, jenž je z hlediska objemu nejdůležitější komoditou (v roce 2018 se vytěžilo téměř 14 mil. t, odhadované zásoby jsou 680 mil. t). Zamýšlený intenzivní průzkum ložisek zemního plynu a ropy může generovat reálnou poptávku průzkumných společností po expertních službách a do budoucna těžebních společnostech po těžařských zařízeních, důlních strojích a zařízeních, tažných lokomotivách, průmyslových výbušninách apod.

► **Energetický průmysl**

Výroba elektrické energie v roce 2018 se předpokládá v objemu 16 200 GWh. Produkce elektřiny značně přesahuje domácí spotřebu. Země je na prvním místě v regionu západního Balkánu z hlediska vývozu elektřiny. Tepelné elektrárny se podílejí na energetickém mixu z 60 %, zbytek je tvořen vodními elektrárnami a jen nepatrným zastoupením dalších zdrojů. Energetická infrastruktura (s výjimkou nových produkčních kapacit z obnovitelných zdrojů energie) je zastaralá a nevyhovující po stránce technické, bezpečnostní i po stránce energetické účinnosti. Uhelné elektrárny jsou na samé hranici životnosti a s předpokládanou čínskou účastí se má realizovat výstavba nových bloků elektráren v Tuzle, Gacku a případně v Bánoviči. Státní energetické připravují řadu projektů výstavby vodních elektráren. Municipality, ale i soukromé společnosti, plánují realizaci výstavby produkčních zdrojů elektřiny i tepla z biomasy, převážně dřevní. Velké rozvojové možnosti se přisuzují využití zemědělské biomasy pro energetické účely. Vše směřuje k dlouhodobému udržení cíle vlády, kterým je 40% podíl obnovitelných zdrojů energie na celkovém energetickém mixu. Projekty se však realizují ze zdrojů zahraničních investorů, donorů či prostřednictvím zvýhodněných půjček od mezinárodních finančních institucí. Příležitostí pro uplatnění českých firem jsou tak subdodávky pro výstavby či modernizace tepelných i vodních elektráren a díky zkušenosti z projektů, realizovaných v rámci české zahraniční rozvojové spolupráce, i dodávky zařízení a technologií pro získání a využití biomasy v energetice.

► **Nábytkářský průmysl**

Těžba dřeva a dřevozpracující průmysl se řadí mezi jedny z nejdůležitějších odvětví výrobního sektoru díky 380 mil. eur ročního exportu, tedy 8 % vývozu Bosny a Hercegoviny. Nejedná se jen o prodej pouhé kulatiny či stavebního řeziva. Více jak třetinu hodnoty tvoří vývoz nábytku, jehož výroba má v Bosně a Hercegovině tradici i značný růstový potenciál. Místní výrobci realizují své prodeje v různých cenových segmentech, od produkce pro nadnárodní prodejní řetězce, až po zakázkovou výrobu pro luxusní designové prodejny na trzích s vysokou kupní silou. Rostoucí poptávka po místní produkci vyžaduje rozšiřování či modernizaci výrobních kapacit prostřednictvím nákupů strojů a technického vybavení pro primární i sekundární zpracování dřeva, dřevoobráběcího stroje, pily, frézky, hoblovky, sušárny, lisu, stroje na laminování a dýchování, apod.

Lesy pokrývají 50 % území Bosny a Hercegoviny, avšak samotná těžba především ve státních podnicích, které obhospodařují 80 % lesních ploch, je málo efektivní. Podniky k zajištění potřebného růstu těžby potřebují moderní techniku, což nabízí příležitosti v dodávkách zejména manipulační a dopravní zařízení do obtížného terénu.

► Zábava a volný čas

Zimní Evropský olympijský festival mládeže, který se uskutečnil v Sarajevu v únoru 2019, stimuloval rozvoj zimních sportů i zájem o tyto sporty u místní veřejnosti. Obyvatelé hlavního města mohou využívat dvě olympijská lyžařská střediska v Jahorinu a Bjelašnici, dokonce i pro noční lyžování díky jejich relativní blízkosti. Střediska pomalu investují do svého rozvoje, zdaleka však nejsou využity nabízené možnosti. Zájem o lední hokej či krasobruslení je limitován absolutním nedostatkem ledových ploch. V Sarajevu jsou během zimní sezóny k dispozici pouze dvě kluzišť. Maloobchodní nabídka lyžařských potřeb a oblečení je omezená. S růstem zájmu o sjezdové, běžkové lyžování či o snowboard se dá předpokládat i růst poptávky. To je šance pro české výrobce sportovního náčiní či oblečení ale i pro firmy, které se mohou podílet na budování nezbytné infrastruktury zimních sportovišť.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Domácí spotřeba potravin je ze sedmdesáti procent zabezpečena dovozem. Značný potenciál rozvoje je především v živočišné výrobě, která se podílí čtyřmi pětinaми na celkové zemědělské produkci. Zvýšení efektivity provozů se neobejde bez zásadní změny existujícího modelu chovu, který je založen na velkém množství hospodářských jednotek – domácností a malých farem. Zaměření na větší provozy umožní farmářům snížit jednotkové náklady na pořízení nutného vybavení, jako jsou dojící zařízení, chladicí zásobníky, zařízení pro přepravu a manipulaci s močůvkou a pevnými hnojivy a též automatická ventilační a krmící zařízení. Mlékárny a masokombináty musí prioritně investovat do předčističek odpadních vod, likvidace pevných odpadů a modernizací porážkových a balících linek. Zajímavou příležitostí pro angažování českých firem v Bosně a Hercegovině může být i využití bioplynu, vznikajícího v zemědělském prostředí, pro výrobu elektrické energie a tepla.

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Důlní, těžební a ropný průmysl	HS 3602 – Připravené výbušniny, jiné než prachové výmetné složky
	HS 3603 – Zápalky; bleskovice; roznětky nebo rozbušky; zažehovače; elektrické rozbušky
	HS 8428 – Ost. zvedací, manipulační, nakládací nebo vykládací zařízení
	HS 8429 – Samohybné buldozery, stroje na vyrovnávání terénu, rypadla, ap. s pohonem
	HS 8431 – Části a součásti jeřábů, vozíků, buldozerů, fréz aj.
	HS 8602 – Ost. lokomotivy a malé posunovací lokomotivy

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Energetický průmysl	HS 8402 – Parní kotle zvané „na přehřátou vodu“
	HS 8403 – Kotle k ústřednímu vytápění, jiné než parní kotle
	HS 8404 – Pomocná zařízení pro použití s kotli; kondenzátory pro parní pohonné jednotky
	HS 8406 – Parní turbíny
	HS 8410 – Vodní turbíny, vodní kola a jejich regulátory
	HS 8413 – Čerpadla na kapaliny, též vybavená měřicím zařízením; zdviže na kapaliny
	HS 8415 – Stroje přístroje klimatizační
	HS 8429 – Samohybné buldozery, stroje na vyrovnávání terénu, rypadla, ap. s pohonem
	HS 8501 – Elektrické motory a generátory (kromě generátorových soustrojí)
	HS 8504 – Elektrické transformátory, statické měniče a induktory
	HS 8507 – Elektrické akumulátory, včetně separátorů
Nábytkářský průmysl	HS 8302 – Úchytky, kování ap. výrobky z obecných kovů k nábytku, dveřím, schodištím apod.
	HS 8465 – Obráběcí stroje pro opracování dřeva, korku, kostí ap.
	HS 8208 – Nože a řezné čepele pro stroje nebo mechanická zařízení
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 8417 – Neelektrické průmyslové a laboratorní pece, včetně neelektrických spalovacích pecí
	HS 8418 – Chladničky, mrazničky aj. chladicí, mrazicí zařízení, čerpadla tepelná
	HS 8419 – Stroje, laboratorní přístroje, pro zpracovávání materiálů výrobními postupy změnou teploty
	HS 8425 – Kladkostroje a zdvihací zařízení, jiné než skipové výtahy; navijáky a vrátky; zdviháky
	HS 8434 – Dojící stroje a mlékárenské stroje a zařízení
	HS 8436 – Ost. stroje pro zemědělství, lesnictví, včelařství ap., umělé líhně
	HS 8438 – Stroje pro přípravu, výrobu potravin nebo nápojů
HS 8701 – Traktory a tahače	
Zábava a volný čas	HS 9506 – Výrobky a potřeby pro cvičení, gymnastiku aj. sporty
	HS 6101, 6201 – Pánské nebo chlapecké kabáty, pláště, pláštěnky, větrovky, bundy (včetně lyžařských)
	HS 6102, 6202 – Dámské nebo dívčí kabáty, pláště, pláštěnky, větrovky, bundy (včetně lyžařských)
	HS 6116 – Prstové rukavice, palčáky a rukavice bez prstů, pletené nebo háčkové
	HS 6402 – Ost. obuv se zevní podešví a svrškem z kaučuku nebo plastů
	HS 8428 – Ost. zvedací, manipulační, nakládací nebo vykládací zařízení
	Stroje a zařízení pro infrastrukturu zimních sportovišť – zimní haly, lyžařské resorty

Příležitosti pro rozvojovou spolupráci

Kategorie vyspělosti země: HDC

Ačkoli patří Bosna a Hercegovina mezi země s vysokým stupněm lidského rozvoje, zůstává stále jedním z nejméně rozvinutých států Evropy. Obecnými cíli země, které jsou zmiňovány v pracovních dokumentech a návrzích jsou vytváření makroekonomické stability, konkurenceschopnosti, zaměstnanosti, udržitelného rozvoje a podpora evropské integrace.

► Sektor energetiky

V rámci udržitelných zdrojů energie existuje v Bosně a Hercegovině značný potenciál pro výrobu energie z biomasy a to zvláště v rurálních oblastech, ve kterých je koncentrován dřevozpracovatelský průmysl. Jižní Hercegovina rovněž disponuje vhodnými podmínkami pro výrobu energie na solární bázi. Existuje také potenciál zatím méně probádané geotermální energie.

► Sektor vody a sanitace

V sektoru vody a sanitace trpí Bosna a Hercegovina nedostatkem čistíren odpadních vod (ČOV), které před rokem 1992 nebyly vůbec vystavěny, anebo byly poničeny v důsledku válečného konfliktu. V řadě měst rovněž chybí kanalizační systémy a systémy zásobování kvalitní pitnou vodou. V rámci postupně integrace Bosny a Hercegoviny do EU lze očekávat stoupající poptávku po výstavbě komplexních systému kanalizací a ČOV. Přenos českého know-how a technologií je již realizován v rámci bilaterální rozvojové pomoci. V sektorech energetiky i vody a sanitace se velmi aktivně úvěrově angažuje Evropská banka pro obnovu a rozvoj.

► Sektor státní správy a občanské společnosti

Sektor státní správy a občanské společnosti je dlouhodobě orientován na evropskou integraci. Ze strany vládních institucí na všech úrovních tak existuje poptávka po přenosu evropských standardů a norem. Struktury místních samospráv mají zájem o přenos know-how v oblasti čerpání prostředků z fondů předvstupní pomoci.

Zdroj dat: <http://www.worldbank.org>